

Pašnovērtējuma anketa pašvaldībām, pārvērtējot līdzdalību kapitālsabiedrībās

Rīga 2023

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Pašnovērtējuma anketa sagatavota, pamatojoties uz atbilstības revīzijā “Vai jaunizveidotās pašvaldības ir izvērtējušas līdzdalību kapitālsabiedrībās normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un atbilstoši labai praksei?” piemēroto pieeju. Anketa dod iespēju pašvaldībai, pārvērtējot līdzdalību tai piederošajās kapitālsabiedrībās (turpmāk – kapitālsabiedrības), novērtēt savu darbību atbilstību normatīvo aktu prasībām un labajai praksei.

Ar atbilstības revīzijas ziņojumu “Vai jaunizveidotās pašvaldības ir izvērtējušas līdzdalību kapitālsabiedrībās normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un atbilstoši labai praksei?” var iepazīties Valsts kontroles tīmekļvietnē www.lrvk.gov.lv sadaļā *Noslēgtās revīzijas nozare Reģionālā attīstība un pašvaldības*.

Jautājums/ kritērijs	Vai kritērijs ir izpildīts?	Revīzijā pārbaudītajās pašvaldības konstatētais par kritērija neizpildi vai daļēju izpildi	Iespējamā rīcība, ja kritērijs nav izpildīts vai izpildīts daļēji
Vai likumdevēja noteiktais pienākums – pašvaldībai pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā – ir izpildīts?			
Vai kapitālsabiedrībām uzdotie uzdevumi izriet no pašvaldību autonomajām funkcijām (turpmāk – funkcijas)? <i>Ir ievērotas Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87. panta trešās daļas prasības.</i> <i>Pašvaldību kapitālsabiedrības sniedz tikai tādus pakalpojumus, kas izriet no pašvaldību funkcijām.</i>	Jā / Nē / Daļēji	No kapitālsabiedrībās, kurās pašvaldības ir saglabājušas līdzdalību, sniegtajiem pakalpojumiem tikai 55 % gadījumos pakalpojumu sniegšana bija saistīta ar pašvaldību funkciju nodrošināšanu. <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Līdzdalības izvērtēšanas atbilstība likumā izvirzītajām prasībām”.</i>	Apzināt visus kapitālsabiedrību sniegtos pakalpojumus. Identificēt sniegto pakalpojumu sasaisti ar pašvaldības funkciju nodrošināšanu. Pieņemt lēmumus par kapitālsabiedrību sniegto pakalpojumu, kuri nav saistīti ar pašvaldības funkciju nodrošināšanu, pārtraukšanu.
Vai pašvaldības ir izvērtējušas līdzdalību kapitālsabiedrībās atbilstoši normatīvajā aktā noteiktajām prasībām? <i>Ir ievērotas Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā noteiktās prasības.</i> <i>Pašvaldību funkciju nodrošināšana ar kapitālsabiedrību starpniecību tiek organizēta tikai atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajiem nosacījumiem.</i>	Jā / Nē / Daļēji	Pašvaldību sagatavotajos izvērtējumos par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās, 95 % gadījumu nav norādīts vai norādīts daļējs pamatojums pakalpojumu, kuri ir saistāmi ar pašvaldību funkciju izpildi, sniegšanas atbilstība Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajiem nosacījumiem. <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Nosacījumi pakalpojumu sniegšanai ar kapitālsabiedrību starpniecību”.</i>	Katram kapitālsabiedrības sniegtajam pakalpojumam identificēt nosacījumu, kas pamato pašvaldības iesaisti komercdarbībā. Sagatavot pamatojumu, kādas funkcijas nodrošināšanai, kādos komercdarbības veidos un pie kādiem Valsts pārvaldes iekārtas likuma nosacījumiem, ir nepieciešams saglabāt līdzdalību kapitālsabiedrībās.

Jautājums/ kritērijs	Vai kritērijs ir izpildīts?	Revīzijā pārbaudītajās pašvaldības konstatētais par kritērija neizpildi vai daļēju izpildi	Iespējamā rīcība, ja kritērijs nav izpildīts vai izpildīts daļēji
Vai kapitālsabiedrību darbības organizēšanas dokumentos ietvertie mērķi atbilst pašvaldību izvirzītajiem vispārējiem stratēģiskajiem mērķiem, paredzot līdzdalības saglabāšanu šajās kapitālsabiedrībās? <i>Kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijās norādītie mērķi izriet no pašvaldību lēmumos par līdzdalības saglabāšanu izvirzītajiem kapitālsabiedrību vispārējiem stratēģiskajiem mērķiem.</i>	Jā / Nē / Daļēji	Tikai daļai kapitālsabiedrību, uz kurām ir attiecināma prasība par pašvaldību izvirzīto vispārējo stratēģisko mērķu ietveršanu vidēja termiņa darbības stratēģijās, vidēja termiņa darbības stratēģijās bija pārņemti pašvaldību izvirzītie vispārējie stratēģiskie mērķi. <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Kapitālsabiedrību darbības plānu atbilstība pašvaldību izvirzītajiem mērķiem”.</i>	Pašvaldības domes lēmumos par kapitālsabiedrību dibināšanu vai līdzdalības saglabāšanu noteiktos kapitālsabiedrību vispārējos stratēģiskos mērķus precīzi pārņemt kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijās.
Vai pašvaldības, veicot līdzdalības kapitālsabiedrībās izvērtēšanu, ir vērtējušas, cik efektīvi strādā kapitālsabiedrības un kādi ir ekonomiskie ieguvumi pašvaldībai no ieguldījumiem?			
Vai līdzdalības izvērtēšanas procesā ir vērtēts, vai kapitālsabiedrības sasniedz tām izvirzītos finanšu un nefinanšu mērķus? <i>Kapitālsabiedrības ir izvirzīti gan finanšu, gan nefinanšu mērķi un nodrošināta izvirzīto mērķu izpildi raksturojošo rādītāju sasniegšana.</i>	Jā / Nē / Daļēji	Pirms līdzdalības pārvērtēšanas veikšanas (uz 2021. gadu) tikai daļai no kapitālsabiedrībām bija izstrādātas vidēja termiņa darbības stratēģijas. No pārbaudītajām kapitālsabiedrībām: - 81 % gadījumā bija noteikti finanšu mērķi un to sasniegšanu raksturojošie rezultatīvie rādītāji. Tikai daļai šo kapitālsabiedrību bija vērtēta to izpilde; - 17 % gadījumos bija noteikti nefinanšu mērķi un to sasniegšanu raksturojošie rezultatīvie rādītāji. Tikai daļai šo kapitālsabiedrību bija vērtēta to izpilde. <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Kapitālsabiedrībām izvirzītie finanšu un nefinanšu mērķi”.</i>	Nodrošināt regulāru kapitālsabiedrību darbības efektivitātes izvērtēšanu atbilstoši tām izvirzītajiem mērķiem (noteikti atbildīgie darbinieki, veicamo darbību regularitāte).

Jautājums/ kritērijs	Vai kritērijs ir izpildīts?	Revīzijā pārbaudītajās pašvaldības konstatētais par kritērija neizpildi vai daļēju izpildi	Iespējamā rīcība, ja kritērijs nav izpildīts vai izpildīts daļēji
Vai līdzdalības izvērtēšanas procesā ir vērtēti kapitālsabiedrību darbību raksturojošie rādītāji? - kapitālsabiedrību kapitāla ienesīguma jeb atdeves rādītāji un to izmaiņu tendences (rentabilitāte). <i>(Šis rādītājs raksturo ieguldītā kapitāla izmantošanas efektivitāti. Jo lielāks rādītājs, jo lielāks ienesīgums)</i> - kapitālsabiedrību uzņemto saistību apmērs pret apgrozījumu (likviditāte). <i>(Šis rādītājs liecina par kapitālsabiedrības spēju nomaksāt nepieciešamos rēķinus un īstermiņa parādus).</i> - kapitālsabiedrību kopējais saistību slogs (maksātspēja). <i>(Šis rādītājs liecina par kapitālsabiedrības spēju apkalpot jeb segt savas īstermiņa un ilgtermiņa saistības saskaņā ar līguma grafikiem, kā arī noteikt kopējo saistību slogu)</i>	Jā / Nē / Daļēji	Vērtējot kapitālsabiedrību rentabilitāti 2019., 2020. un 2021. gadā, ir konstatēts, ka 67 % gadījumos kapitālsabiedrības kādā no gadiem vai visos trīs gados bija strādājušas ar zaudējumiem (pirms un/vai pēc nodokļu nomaksas). Līdz ar to rentabilitātes rādītāji ir negatīvi, kas liecina par iespējamām problēmām kapitālsabiedrības attīstībā, kuras nenovēršot, iespējama maksātnespēja. Vērtējot kapitālsabiedrības likviditāti 2019., 2020. un 2021. gadā, ir konstatēts, ka 49 % gadījumos kapitālsabiedrībām kādā no gadiem vai visos trīs gados kopējās likviditātes koeficients bija mazāks par noteikto pietiekamības robežu (kopējās likviditātes robeža 1–2), kas liecina par iespējamām grūtībām kapitālsabiedrībai segt savas īstermiņa saistības, ko nenovēršot, iespējama maksātnespēja. <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Kapitālsabiedrību rentabilitātes rādītāji” un sadaļa “Kapitālsabiedrību likviditātes rādītāji”.</i>	Ieviest procedūras kapitālsabiedrību saimnieciskās darbības vispusīgai izvērtēšanai (noteikti atbildīgie darbinieki, veicamo darbību regularitāte) gan līdzdalības izvērtēšanas procesā, gan, iespējams, arī ik gadu.
Vai līdzdalības izvērtēšanas procesā ir vērtēti pašvaldības ieguldījumu ekonomiskie ieguvumi?	Jā / Nē / Daļēji	Kopumā ieguldījumi kapitālsabiedrību pamatkapitālā ir uzskaitīti pilnīgi un pamatoti ar atbilstošiem attaisnojuma dokumentiem.	Ieviest iekšējās kontroles procedūras, kas nodrošinātu, ka lēmumos par kapitālsabiedrību pamatkapitāla palielināšanu ir noteikts:

Jautājums/ kritērijs	Vai kritērijs ir izpildīts?	Revīzijā pārbaudītajās pašvaldības konstatētais par kritērija neizpildi vai daļēju izpildi	Iespējamā rīcība, ja kritērijs nav izpildīts vai izpildīts daļēji
<i>Ir uzskaitīti visi veikti ieguldījumi (mantiskais, naudas), un tiem ir atbilstoši attaisnojuma dokumenti.</i> <i>Ir norādīta ieguldījumu veikšanas nepieciešamība un noteikti sasniedzamie rezultāti pēc ieguldījumu veikšanas.</i> <i>Pēc ieguldījumu veikšanas kapitālsabiedrības ir sasniegušas tām izvirzītos rezultātus.</i>		Tomēr revīzijā ir konstatēti arī gadījumi, kad ieguldījumi ir uzrādīti kapitālsabiedrību pamatkapitālā, lai gan: - nav atbilstoša pašvaldības domes lēmuma par ieguldījuma veikšanu; - pēc darījuma ekonomiskās būtības tas neatbilst ieguldījumam kapitālsabiedrības pamatkapitālā. No pašvaldību veiktajiem ieguldījumiem kapitālsabiedrībās 14 000 949 <i>euro</i> kopsummā, tikai par ieguldījumiem 49 556 <i>euro</i> kopsummā lēmumos par pamatkapitāla palielināšanu ir norādīta informācija par ieguldījumu nepieciešamību un sagaidāmo ieguvumu. Savukārt pieņemtajos lēmumos par kapitālsabiedrību pamatkapitāla palielināšanu: - 12 921 364 <i>euro</i> kopsummā ir norādīta informācija par ieguldījuma mērķi, bet nav norādīts sagaidāmais ieguvums; - 1 029 574 <i>euro</i> kopsummā nav norādīts pat izsekojams mērķis ieguldījuma veikšanai. Pieņemtajos lēmumos par kapitālsabiedrību pamatkapitāla palielināšanu nav norāžu, kādus kapitālsabiedrību darbības rezultātus pašvaldības ar ieguldījumu veikšanu ir vēlējušās sasniegt. Līdz ar to nav radīti priekšnoteikumi, lai pašvaldībām būtu iespēja vērtēt ieguvumu no	- kapitālsabiedrības pamatkapitāla palielināšanas mērķis; - ar kapitālsabiedrības pamatkapitāla palielināšanu sasniedzamais rezultāts.

Jautājums/ kritērijs	Vai kritērijs ir izpildīts?	Revīzijā pārbaudītajās pašvaldības konstatētais par kritērija neizpildi vai daļēju izpildi	Iespējamā rīcība, ja kritērijs nav izpildīts vai izpildīts daļēji
		ieguldījumu veikšanas, palielinot kapitālsabiedrību pamatkapitālu. <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Kapitālsabiedrību pamatkapitāla palielināšanas pamatotība”.</i>	
Vai līdzdalības izvērtēšanas procesā ir vērtēts, vai kapitālsabiedrību peļņa tiek izlietota atbilstoši noteiktajiem mērķiem? <i>Pašvaldībā ir noteikti peļņas sadales principi. Kapitālsabiedrību peļņa tiek izlietota atbilstoši lēmumos norādītajiem mērķiem.</i>	Jā / Nē / Daļēji	Līdzdalības izvērtēšanas procesā pašvaldības nevērtēja kapitālsabiedrību peļņas izlietojuma atbilstību pieņemtajos lēmumos noteiktajiem mērķiem. Līdzdalības izvērtējumos ir norādīts vien kapitālsabiedrības darbības rezultāts – zaudējumi vai peļņa. No kopsummā 11 732 431 euro kapitālsabiedrību peļņas 2020. un 2021. gadā bez izsekojama mērķa ir izlietoti 5 032 791 euro jeb 43% (nav skaidri norādīts izlietojuma mērķis, netika uzrādīti lēmumi par peļņas sadali). <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Kapitālsabiedrību peļņas izlietojuma pamatotība”.</i>	Ieviest iekšējās kontroles procedūras (<i>piemēram, izstrādāti noteikumi</i>), kas nodrošinātu, ka lēmumos par kapitālsabiedrību peļņas sadali ir noteikts: - peļņas izlietojuma mērķis; - ar peļņas izlietojumu sasniedzamais rezultāts.
Vai pašvaldības līdzdalības kapitālsabiedrībās izvērtēšana ir radījusi priekšnoteikumus, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti un pieejamību iedzīvotājiem?			
Vai līdzdalības izvērtēšanas procesā ir vērtēts pakalpojumu sniegšanas modelis (ar vairāku kapitālsabiedrību vai vienas kapitālsabiedrības starpniecību)?	Jā / Nē / Daļēji	Kopumā pašvaldības, pārvērtējot līdzdalību kapitālsabiedrībās, veica izvērtējumu par konkrētās kapitālsabiedrības darbību, nevērtējot šo kapitālsabiedrību pakalpojumu nodrošināšanu pašvaldībā kopumā. Tikai četras no astoņām izlasē iekļautajām pašvaldībām, izvērtējot līdzdalību	Izstrādāt procedūras, kurās noteiktas veicamās darbības pirms lēmuma pieņemšanas par pakalpojumu sniegšanas institucionālās struktūras izvēli, nodrošinot:

Jautājums/ kritērijs	Vai kritērijs ir izpildīts?	Revīzijā pārbaudītajās pašvaldības konstatētais par kritērija neizpildi vai daļēju izpildi	Iespējamā rīcība, ja kritērijs nav izpildīts vai izpildīts daļēji
<i>Lēmumi par līdzdalības saglabāšanu ir pieņemti apzinot visus pašvaldības konkrētā pakalpojuma sniedzējus.</i>		kapitālsabiedrībās, bija pieņēmušas lēmumus par atsevišķu kapitālsabiedrību reorganizāciju. <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Vai pašvaldības līdzdalības kapitālsabiedrībās izvērtēšana ir radījusi priekšnoteikumus, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti un pieejamību iedzīvotājiem?”.</i>	- informācijas apzināšanu par konkrēta pakalpojuma nodrošināšanu pašvaldības administratīvajā teritorijā; - aprēķinu veikšanu ekonomiski izdevīgākā pakalpojuma sniegšanas institucionālās struktūras noteikšanai.
Vai līdzdalības pārvērtēšanas rezultātā ir noteikti pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanas kritēriji: - ar pakalpojumu sniegšanu saistīto izmaksu optimizēšanai; - pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanai (kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijās norādīto rezultātīvo rādītāju sasniegšanas pakāpe); - pakalpojumu sniegšanas pārvaldībai (pašvaldības kontrole).	Jā / Nē / Daļēji	Revīzijā izvirzītā kritērija izpildi nebija iespējams pārbaudīt, jo pašvaldību lēmumos par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās nav norādes par plānotajām darbībām attiecībā uz kapitālsabiedrību sniegto pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanu. <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Vai pašvaldības līdzdalības kapitālsabiedrībās izvērtēšana ir radījusi priekšnoteikumus, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti un pieejamību iedzīvotājiem?”.</i>	Pārskatot pakalpojumu sniegšanas institucionālo struktūru, norādīt plānotos ieguvumus, piemēram, izmaksu optimizēšana (% vai euro), pakalpojumu kvalitātes un/vai pieejamības rādītāju uzlabojumi, u.c., tādējādi radot priekšnosacījumus pieņemto lēmumu un veikto darbību efektivitātes un ekonomiskuma vērtēšanas iespējāmībai.
Vai pašvaldībās ir nodrošināta informācijas publiskošana par kapitālsabiedrībām atbilstoši normatīvo aktu prasībām?			
Vai ir nodrošināta aktuālas informācijas par pašvaldību kapitālsabiedrībām publiskošana pašvaldību mājaslapā internetā un kapitālsabiedrību mājaslapās internetā?	Jā / Nē / Daļēji	Tikai četru no astoņu izlasē iekļauto pašvaldību mājas lapās internetā ir pieejama pilnīga informācija par revidējamā laika posmā pašvaldībām piederošajām kapitālsabiedrībām. Revīzijā konstatētais rada risku, ka publiskotā informācija netiek savlaicīgi aktualizēta, jo,	Noteikts pienākums uzraudzīt pilnīgas un savlaicīgas normatīvajā aktā noteiktās informācijas sagatavošanu un ievietošanu pašvaldības mājaslapā un kapitālsabiedrību mājaslapās internetā.

Jautājums/ kritērijs	Vai kritērijs ir izpildīts?	Revīzijā pārbaudītajās pašvaldības konstatētais par kritērija neizpildi vai daļēju izpildi	Iespējamā rīcība, ja kritērijs nav izpildīts vai izpildīts daļēji
<i>Ir ievērotas Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 36. pantā noteiktās prasības.</i> <i>Ir ievērotas Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 58. pantā noteiktās prasības.</i>		piemēram, pus gadu pēc līdzdalības iegūšanas kapitālsabiedrībā pašvaldības mājas lapā internetā par šo kapitālsabiedrību nav pieejama nekāda informācija. Tikai vienā no astoņām izlasē iekļautajām pašvaldībām bija nodrošināta informācijas pilnīga publiskošana savukārt par pārējo septiņu pašvaldību kapitālsabiedrībām bija pieejama tikai daļēja likumā noteiktā informācija (mazāk par pusi). <i>Revīzijas ziņojuma sadaļa “Vai pašvaldībās ir nodrošināta informācijas publiskošana par kapitālsabiedrībām atbilstoši normatīvo aktu prasībām?”.</i>	